

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

De permutatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

D E.

PERMUTATIO- NE

Extat in Codice lib. 4. titulus, qui nu-
mero est 64. de rerum permutacione,
estque titulus 4. in Digestis lib. 29.

Quid sit permutatio.

CAPVT I.

NOTANDVM est & Permutatio-
nis nomen in iure aliquando esse
generale. Sicut enim Donationis
nomen aliquando est commune
ad omnes contractus, qui gratis fi-
unt siue dominium transferatur, si-
ue vsus, siue vsusfructus, siue pos-
sessio rei: sic etiam nomen permuta-
tionis est commune ad omnes
contractus, qui fiunt mercede, vel pretio,
siue dominium transferatur, siue vsusfructus,
vel possessio. In presentia
tamen accipitur, vt est nomen specialis
contractus, quo vna res cum alia commutatur,
qui contractus sortitus est
nomen commune sui generis, cum aliud
speciale non habuit, & dicitur Permutatio.

Secundo notandum est, huius contractus
duas esse species, vnam, quae res, quae pecunia
non est, permutatur cum alia re,
quae non sit pecunia, atque haec retinet
generale nomen & appellatur permutatio.
Alteri est, quae pecunia cum pecunia
commutatur, atque haec sortita est speciale
nomen, & dicitur cambium. Sed nos in
presentia agimus tantum de prima permuta-
tione, inferius acturi speciatim
de cambio.

Permutatio est vnus rei cum alia vicaria praestatio.
Sic definit Hostensius in *summa, tit. de rerum permutat.*
Dicitur: (Vicaria praestatio) quia permutantes vicissim rem suam
tradunt. Huiusmodi contractus est iuris gentium, & si-
milis est emptio: nam vt res aliena per emptorem aliquo
pretio dato sit nostra, sic in permutacione. Sed est differen-
tia, quia in emptione, pro re pretium datur, in permutacione
datur res pro re. *ff. de rer. permut. l. 1.*

Dubium, in quibus emptio, & permutatio conveniant,
& differant? Respondetur ex *Glossa ac Bartolo, l. 1. & 2. C. de rerum permutacione, & ex l. 1. ff. de rerum permutacione,*
conuenire in multis. Primo quia vtraque est contractus bo-
nae fidei. Secundo ex vtraque oritur conditio vsucipiendi,
l. sequitur, §. de illo, ff. de vsucapionibus. Tercio ex vtraque
praestatur euictio. *l. 1. C. de rerum permutacione.* Quarto ex
vtraque datur actio rehibitoria, id est, emptiois dissolu-
tio, *l. sciendum, C. de adilitio edicto.* Quinto permutatio,
sicut & emptio continens deceptionem vltra dimidium ius-
ti pretii, rescinditur. *Baldus in l. 2. C. de rerum permutacione
quae 3.*

Ex his sequitur, vt permutans scienter rem vitiosam, ni-
mirum seruum fugitiuum, aut equum calciosum, teneatur
actione rehibitoria, sicut & venditor.

Differunt vero permutatio, & emptio in multis, primo,
quia emptio est contractus, qui solo consensu fieri potest,
vt suo loco diximus, at permutatio non fit, nisi interuentu
rei traditae. Secundo in emptione res datur pro pretio, in
permutacione res datur pro re: vnde in emptione alius est
emptor, alius venditor. Tercio in permutacione datur actio,

quae dicitur conditio ob causam, vel actio, quae dicitur
in iure praescriptis verbis, non autem in emptione.

Dubium secundum, An permutatio sit contractus inno-
minatus? Ratio dubitandi est, quia in *l. Naturalis ff. pra-
scriptis verbis, §. Est quidam,* videtur dici innominatus.
Item, quia huiusmodi contractus nihil aliud est, quam Do-
vt des, sed iste est contractus innominatus, ergo, &c. Respon-
detur: communem esse opinionem, esse contractum inno-
minatum, quando datur genus pro genere, hoc est, incer-
tum pro incerto, nimirum bos indefinite pro equo, vel bo-
ue indefinite, vel cum datur genus pro specie, vt si dem in-
definite oleum pro vino, quod habes in dolio certo, vel cum
datur species pro genere, vt si dem vinum meum certum
pro oleo tuo indefinite. Esse vero contractum nominatum,
cum datur species certa pro specie certa, vt si dem tunicam
meam albam, quam domi habeo, pro tunica tua nigra. Sic
*Glossa, & Bartolus, Baldus, Paulus Castrensis, Angelus, Sa-
licetus, laloo l. 1. C. de rerum permutacione.*

Sed videtur dicendum, permutacionem esse contractum
nominatum, quia reuera huiusmodi contractus & speciale
nomen habet, & civilem obligationem, & actionem patit,
vt infra dicemus, quod est proprium contractuum nomi-
natorum.

Dubium tertium, An in iure, legibus, statutis, nomine
emptiois, vel venditionis, intelligatur etiam permutatio?
De hac re agunt Bartolus, & Baldus, Paulus Castrensis, &
Salicetus in *l. 1. & 2. de rerum permutacione, & l. 1. ff. de
contrah. emptioe, Abbas, lo. Andreas, Imola in cap. 1. de
iis, qui sunt à prelato sine consensu capituli, d. ueliter verb.
permutatio 1. q. 3.* Bartolus & Baldus, & ceteri legistae com-
muniter aiunt nomine emptiois, vel alienationis intelli-
gi permutacionem. Sed Abbas, & alii Canonistae communi-
ter docent, si leges sunt iuris communis, tunc nomine ven-
ditionis comprehenditur etiam permutacionem. Si tamen sint
statuta municipalia, qualia sunt statuta ciuitatum, loco-
rum, vel principum, tunc nomine venditionis non intelli-
gi permutacionem in materia odiosa & poenali, bene ta-
men in materia fauorabili. Huiusmodi dubium plurimum
refert ad intelligendas facultates, licentias, privilegia, com-
missiones, quibus conceditur alicui libera potestas venden-
di certa bona, vel è contrario, quando datur potestas per-
mutandi bona, V. g. Legatus est tibi fundus ea lege, ne ven-
des, licebit tibi cum permutare, quia est materia odiosa,
ideo sub venditione non comprehenditur permutatio. Itē
est statutum alicuius ciuitatis, vt qui vendiderit rem ali-
quam, soluat gabellam, si permutauerit, non debet eam
soluere. Exant tamen pleraque statuta, quae ad tollendam
hanc ambiguitatem, apertis verbis constituunt, vt qui ven-
diderit, vel permutauerit rem aliquam, soluat gabellam.
Immo alicubi solent esse constitutiones principum, vt ex
permutacione soluatur duplex gabella, cum ex venditione
rei vna tantum gabella debeatur: quia huiusmodi consti-
tutiones vtrumque permutantem accipiunt, tanquam ven-
ditorem & emptorem.

Quibus in rebus Permutatio consistat, & quo-
modo contrahatur.

CAPVT II.

PERMUTATIO consistit in illis rebus, quae vendi,
& emi possunt. Vnde ea, quae vendi, & emi non pos-
sunt iure communi, prohibita quoque sunt permutari.
Qua vero ratione Beneficia permutari possint, diximus
in *Tractatu de Simonia, cap. 15. & in Tract. de beneficiis,
par. 4. cap. de permutacionibus.* Item quo pacto pecunia
cum pecunia permutari possit, dicemus in *Tractatu de
cambis.*

Dubium, an res aliena permutari possit, ita vt si quis
eam permutet, & tradat alteri, putas esse suam, permutatio

valeat

valeat? Respondetur in l. §. Item emptio, vers. idem Pedius, ff. De rerum permutacione, aperte dicitur, alienam rem dantem, nullam contrahere permutacionem, sed non videtur ea lex sibi constare, cum in eadem leg. §. in permutacione, antea dicitur, non esse necesse, in emptione, vel permutacione rem accipientis fieri, satis enim est, dantem obligari de emptione possessionemque tradere, & se purgare de dolo. Ex quibus verbis videtur & alienam rem traditione obligationem contrahi, & sufficere possessionem tradi, ut purgetur dolus eius, qui dat alienum, hoc est, ut tradenda rei possessione demonstrat, quantum in se est, ut res accipientis fiat, cum ipse quicquid potuit dare, rei possessionem tradiderit. Respondetur nihilominus legem sibi constare. Nam re utriusque data, perfecta est permutatio, etiam si alter rem alienam dederit, satis enim est, quod actione in factum tenetur de evictione, quae actio datur ei qui rem, ut convenitum erat, tradidit, nimirum suam. Nec est poenitentiae locus ei, in quo est consummata permutatio. Quare tu, qui mihi permutacione rem alienam tradidisti, accepta mea, non potes rescire à contractu, quasi non fuerit completus. Nam quod ad te quidem attinet, perfectus est, cum rem promissam ex me accepisti: at mihi qui accipi rem alienam, quam tu bona fide putabas tuam, nondum est consummatus contractus, quia nondum ex te accipi quod debui recipere, & tu tenebaris dare. Vnde si volueris, poteris perfectione permutacionis ut adversum te, hoc est, ex permutacione tanquam contracta & expleta, exigere à te, quae tibi mea interest. Et quia mihi nondum est contractus perfectus, poteris iure meo uti, hoc est, agere contra te altera actione, quae dicitur condictio ob causam, & perinde ac si nulla inter nos interuenit permutatio, condicere, & petere à te meam rem, quam à me accepisti. In hoc enim repero datum ob causam, causa non sequuta, ex dictis igitur constat, altera rerum commutatarum evicta, competere ei cui ablata est adversus alteram actionem in id, cui sua interest, aut repetitionem rei suae. Cum igitur in lege dicitur, Rei alienae traditione nullam contrahi permutacionem: intelligitur ex parte eius qui rem alienam accepit, cum tamen ipse suam tradiderit, nam liberum est ei, si velit rem suam repetere, eo quod si data ob causam, & non sit causa sequuta.

Dubium secundum, An quando res aestimata datur pro re aestimata, sit permutatio, an verò venditio? v.g. si fundum tuum aestimatum mille aureis, dederis mihi pro fundo meo tantidem taxato? Respondetur esse venditionem, quia aestimatio, siue taxatio utriusque fundi facta, utriusque fundi venditionem inducit, unde sequitur, ut si pretii loco non pecunia numerata, sed res aliqua aestimata, siue taxata detur pro alia re, venditio sit, quia aestimatio siue taxatio rei, inducit venditionem, v.g. vendis mihi fundum, sed ego cum pecuniam non habeam numeratam, rado alium fundum meum, tota hæc traditio est emptio l. r. c. de re permutat. quia licet te videatur esse permutatio, voluntate tamen contrahentium est emptio, quia nimirum vendere & emere voluerunt contrahentes. Itè colligitur ex l. pretii, c. De rescindendo venditione.

Dubium tertium, An quando pro re datur res, & simul aliqua pecunia, sit permutatio, an verò venditio? v.g. Do tibi pro fundo tuo fundum meum, simul & 10. aureos an sit permutatio? Bartolus in l. Aristo. c. de donationibus communiter receptus à Legibus, & Abbas in cap. Ad quaestiones de re permutacione, aiunt esse considerandum ex verbis contrahentium id quod præcipue voluerunt, & secundum illud esse iudicandum. Si emere & vendere præcipue voluerunt, esse venditionem, si verò permutare, esse permutacionem. Quando verò voluntas contrahentium non constat, tunc si pretium pecuniae datæ sit maius re data, esse emptionem, si minus, esse permutacionem, v.g. Fundus tuus valet mille aureos, ego do tibi pro eo fundum meum valentem 300. aureos, & præterea do 700. aureos, tota hæc datio est emptio. Si tamen dederim fundum meum valentem 700. aureos, & præterea alios 300. aureos, tota est permutatio.

Dubium quartum, quomodo contrahatur permutatio, & quando fit perfecta? Respondetur permutacionem non contrahi solo consensu, in quo dicitur, guntur ab emptione, locatione, societate, & mandato, quæ solo consensu contrahi possunt. Permutatio igitur contrahitur traditione rei, l. r. §. Item emptio ff. de re permut. Item in Lex placito. c. de re permut. aperte dicitur: (Ex placito permutacionis nulla re sequuta constat, nemini actionem competere, nisi stipulatio subiecta ex verborum obligatione quæ fuerit paribus actionem.)

Dubium quintum, An in permutacione, traditio rei ex altera tantum parte contrahentium facta, dominium in alteram transferatur? sunt duæ opiniones, prima asserit transferri. Sic Glossa in l. 2. c. de re permut. & l. Traditio. c. de pactis. Opinio secunda negat transferri. Ita Bartolus, l. §. servus, §. Locati. ff. de servis, & l. 2. c. de re permut. prima opinio est vetior, quia Insti. de rerum divisione, §. per traditionem. & §. vendita, aperte dicitur, in omni contractu, per traditionem transferri dominium. Et l. cum precibus, c. de re permut. manifestò continetur, in permutacione rei per traditionem facta ex alterutra parte dominium transferri. Vnde permutatio differt à venditione, quod res vendita, & tradita non transit eundem dominium in emptionem, nisi pretium sit solutum aut habeatur pro soluto, nimirum dato sine viliose, vel pignore, vel habita fide de pretio. Ex hoc est commune: nam secundum statuta aliquarum civitatum, alicubi non transferretur dominium etiam tradita re, quousque pretium sit re ipsa solutum.

Ex dictis sequitur, perfectum esse permutacionem tum, quando ex utraque parte facta est traditio rei, & neutra pars per poenitentiam resciliat, tunc potest à contractu, nisi ex consensu utriusque partis dissolvatur: tunc etiam, quando ex altera parte facta est traditio, sed tunc consummatus est contractus ex parte eius qui rem accepit, ita ut ex parte eius, non sit poenitentiae locus. At verò ex parte eius, qui rem suam dedit, & non accepit rem alicuius, non est consummatus, ac ita agendo contra alterum, potest rem suam condicere, hoc est, repetere, vel potest, si velit, ab altero repetere, quæ tibi sua interest.

Quæ actiones ex permutacione oriuntur.

CAPVT III.

De actionibus ex permutacione oriuntur, una dicitur, præscriptis verbis ex permutato, l. Rebus. c. de re permut. & hæc actio continet ei qui permutatur, & ita dedit rem suam contra eum, qui rem ex permutacione accepit, & cessat dare suam. Competit autem hæc actio ad duo, nimirum ad implendam conventionem, vel ad quod interest eius, qui tradidit rem suam, & adversarius potest libere vel implere id quod convenit, vel præstare id quod interest eius, qui rem tradidit. Glossa, & Bartolus in l. §. c. de re permut. Altera actio est, quæ is qui tradidit rem suam, & non accepit rem alterius, prout ut non vltra procedat contractus, quoniam adversario nondum tradente rem suam, potest rescire à contractu is qui rem tradidit, & tunc agit actione quæ dicitur, condictio ob causam, quæ petit, ut sibi restituatur res sua alteri tradita, eo quod tradita sit ob causam quæ non est sequuta, nimirum quia altera pars non tradidit rem suam, sicut convenit ex ipso permutacionis contractu, l. r. §. finali. ff. de re permut. Et utraque hæc actio est perfonalis, quia nascitur ex contractu permutacionis.

Hæc de permutacione nobis dicta sufficiant.

FINIS LIBRI SEPTIMI.